

Zero tolerance, nul nuance: waarom Defensie het drugsbeleid moet herzien

Jaus Müller

Bijna een kwart van de Nederlanders heeft ooit cannabis of wiet gebruikt, zo blijkt uit cijfers van het Trimbos-instituut.¹ Een deel daarvan meldt zich ook bij Defensie voor een baan in het leger, zeker nu dat zo aan het uitbreiden is: minimaal 122.000 mensen moeten van dit kabinet in dienst worden gesteld bij Defensie. Dat roept de vraag op of het door Defensie gehanteerde zero-tolerancebeleid op het gebied van drugs nog wel van deze tijd is. Onlangs meldde de NOS dat Defensie het zero-tolerancebeleid tegen het licht gaat houden. Dat lijkt mij een nuttige en noodzakelijke stap.

Gelet op de ongekend grote instroom van nieuwe militairen in de komende jaren, is het verstandig te beginnen bij het digitale voorportaal voor een potentiële baan bij Defensie. Dat blijkt namelijk uiterst onduidelijk. Een van de *frequently asked questions* luidt: 'Ik heb weleens drugs gebruikt. Mag dat?' Het antwoord van Defensie lijkt op het eerste gezicht helder, maar grossiert bij nader inzien in vaagheid: 'Defensie hanteert een zero-tolerancebeleid op het gebied van drugs. Als je bent veroordeeld, dan wel een strafbeschikking of een transactie hebt geaccepteerd wegens een opiumdelict, krijg je geen Verklaring van Geen Bezwaar (VGB)'.²

Dus: drugs tijdens de dienstdtijd is een duidelijke *no go*. Maar wat als

je ver daarvoor ooit eens een joint rookte? Wat is dan het beleid? Defensie zwijgt erover en brengt jongeren daarmee in een lastige situatie. Moeten ze nou eerlijk zijn of niet? Een oud-collega van mij wilde enkele jaren geleden in militaire dienst, maar werd afgekeurd omdat hij gouddeerlijk vertelde dat hij ver in het verleden, tijdens zijn studententijd, wel eens een joint had gerookt. Ongeschikt. Op diverse internetfora wisselen aspirant-militairen inmiddels strategieën uit: eerlijk zijn of zwijgen bij de keuring?³

Het drugsdebat bij Defensie wordt meestal netjes langs politieke demarcatielijnen gevoerd. Conservatieve partijen verdedigen luid het zero-tolerancebeleid — of willen het zelfs aanscherpen — terwijl liberalere partijen menen dat Defensie moet meebewegen met een samenleving waarin beperkt recreatief drugsgebruik een realiteit is geworden.

Laat ik vooropstellen dat we het er allemaal over eens zijn dat het geen goed idee is om na een etmaal onafgebroken stampen op een technofeest direct door te gaan naar een schietserie in

Bergen-Hohne. Maar hoeveel militairen staan er daadwerkelijk onder invloed op de schietbaan? Maken we het probleem niet veel te groot als iemand in het zomerverlof een keer iets doet wat niet mag, en daar de rest voor zijn carrière voor kan worden gestraft?

Voor Defensie lijkt het probleem met drugsgebruik tweeledig. Ten eerste is het zonde wanneer een ervaren militair met jaren aan opgebouwde kennis wordt ontslagen

1 'Drugs: cijfers'. Zie: Trimbos.nl.

2 'Alles over je sollicitatie: veiligheidsonderzoek'. Zie: WerkenbijDefensie.nl.

3 'Sollicitatie Defensie + drugs', Reddit, r/Defensie. Zie: <https://www.reddit.com>

omdat hij één keer een hijs van een joint neemt, of misschien tijdens zomerverlof een pilletje slikt. Geen verslaving, geen patroon — slechts een incidentele misstap in de twintiger jaren. Iedereen begrijpt dat het niet mag, maar evenzeer dat het kapitaalvernietiging is om zo iemand direct de deur te wijzen, zeker in tijden van personeelsschaarste. Hoe gaan we daarmee om in de toekomst? ‘Militairen zijn geen machines. Mensen maken fouten en verdienen een tweede kans. Maar dit drugsbeleid laat geen ruimte voor maatwerk’, aldus advocaat en veteraan Michael Ruperti.⁴

Het tweede probleem zit in de keuring. Van mijn eigen keuring herinner ik mij dat de psycholoog vroeg naar eventueel drugsgebruik in het verleden. Daarmee wordt een aspirant-militair in een lastig parket gebracht. Eerlijk zijn over dat ene jointje of pilletje vergroot het risico een defensiedroombaan mis te lopen — vanwege het zero-tolerancebeleid. De alternatieve route leidt langs een web van leugens. Maar gebrek aan eerlijkheid is nu juist niet het gedrag dat Defensie van haar mensen verlangt.

Daarmee komen we bij een fundamentele vraag: hoe zinvol is het om incidenteel recreatief drugsgebruik uit een ver verleden op te diepen? Is iemand die onder groepsdruk één keer met xtc experimenteerde automatisch ongeschikt als boordschutter? Wordt iemand die ooit in een tussenuur op het vwo een joint rookte per definitie later een slechte F-35-vlieger? Ik betwijfel het.

In een debat waarin felle meningen domineren, zijn het vaak juist de feiten die ondersneeuwen. Wat zeggen die feiten? Bij gebrek aan Nederlandse data bieden de Amerikaanse houvast. Het enige echt wetenschappelijk robuuste rapport dat ik kon vinden komt van RAND Corporation. RAND onderzocht in 2021 uitgebreid of een verleden van gematigd drugsgebruik negatieve effecten had op selectie en training van rekruten voor de Amerikaanse strijdkrachten. Dat is een relevant onderzoek, zeker nu marihuanagebruik in meer dan de helft van de Amerikaanse staten legaal is en het dus aannemelijk is dat veel rekruten vóór hun dienstitijd wel eens hebben

geëxperimenteerd. Wat betekent dat voor hun militaire loopbaan?

Het antwoord is opvallend: er is geen negatief correlerend effect tussen een verleden van gematigd drugsgebruik en militaire prestaties. RAND noteerde zelfs: ‘Contrary to expectations, waived recruits and recruits with a documented history of marijuana or behavioral health conditions are not uniformly riskier across all dimensions. Our empirical analysis shows that, historically, recruits with waivers or with a documented history of marijuana or behavioral health conditions do not have a higher likelihood than similar recruits of adverse outcomes across all dimensions’.⁵

Sterker nog, in sommige gevallen presteerden rekruten met een recreatief softdrugs-verleden juist beter! ‘In some cases, they are historically more likely to perform better.’⁶

Dit pleidooi is nadrukkelijk géén oproep tot een terugkeer naar Vietnamachtige toestanden waarin drugsgebruik ontspoorde en discipline verdween in de jaren zeventig. Maar een rationele, wetenschappelijk onderbouwde benadering — zoals RAND toepaste — kan het debat ontdoen van ideologische scherpte en daarmee tot een beter beleid leiden dan het knellende zero-tolerancesysteem zoals we dat nu kennen. Defensie zal naar mijn mening moeten meebewegen met een samenleving waarin middelengebruik liberaler wordt benaderd.

Het alternatief is vasthouden aan een strikt zero-tolerancebeleid en dat handhaven met drugstesten. In dat geval kan ik de toekomstige minister van Defensie alvast één ding voorspellen: in een samenleving die door de jaren heen dermate tolerant is geworden ten aanzien van drugsgebruik, gaat het nooit lukken 122.000 mensen met een drugsvrij blazoën te vinden of te behouden. ■

4 ‘Defensie overweegt versoepeling drugsbeleid: geen direct ontslag’, NOS Nieuwsuur, 6 februari 2026.

5 Beth Asch e.a., *An Empirical Assessment of the U.S. Army’s Enlistment Waiver Policies: An Examination in Light of Emerging Societal Trends in Behavioral Health and the Legalization of Marijuana* (Santa Monica, RAND Corporation, 2021).

6 Ibidem.